

Kahdennetkymmenennettoiset kansainväliset kielitieteen olympialaiset

Taipei (Taiwan), 20.–27. heinäkuuta 2025

Joukkuekilpailun tehtävä

Tässä tehtävässä tarkastellaan muutamia Itä-Nepalissa puhuttuja kieliä, jotka kuuluvat sinotiibetiläisen kielikunnan kirantikielten haaraan. Osana samaa kielikuntaa kirantikielet ovat etäisesti sukua kiinalaisille kielille, kuten voi nähdä vertaamalla seuraavia athparenkielisiä (kiranti) sanoja sekä niiden mandariini-, kantonin- ja hokkienkiinankielisiä vastineita:

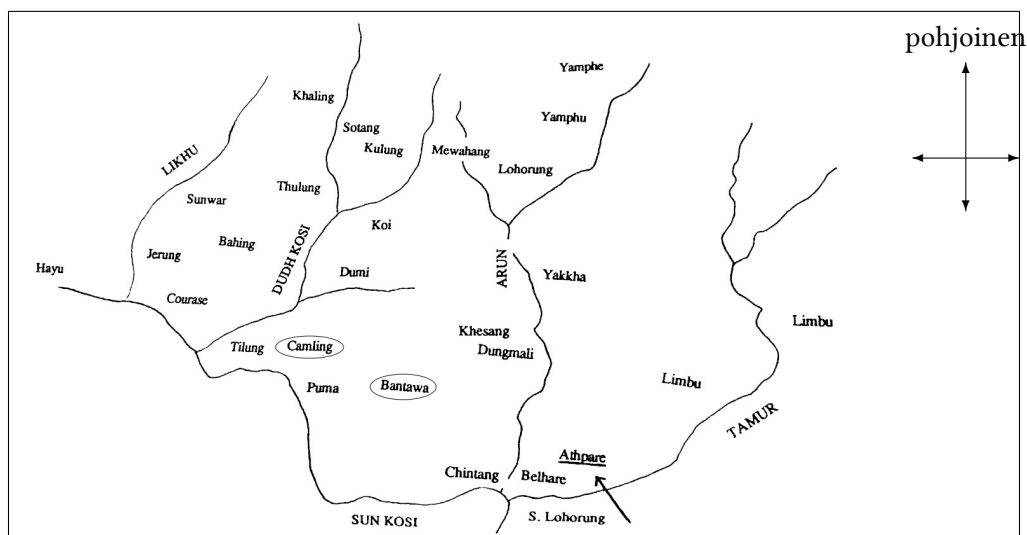
athparen kieli	sima	<i>kuolla</i>	mandariini kiina	si3	<i>kuolla</i>
athparen kieli	sepma	<i>tappaa</i>	kantoninkiina	saat3	<i>tappaa</i>
athparen kieli	khomma	<i>etsiä</i>	hokkienkiina	khòu^a	<i>nähdä, katsoa</i>

Kirantikielissä persoonapronominit voivat viitata yhteen henkilöön (yksikkö), kahteen henkilöön (kaksikko: $\bigcirc_{\text{kaks}}$) tai useampaan kuin kahteen henkilöön (monikko: $\bigcirc_{\text{mon}}$). Lisäksi niissä erotetaan 'me, mukaan lukien sinä' (inklusiivinen "me": me^+) ja 'me, ilman sinua' (ekslusiivinen "me": me^-); esimerkiksi me^+_{kaks} = 'minä + sinä'.

Kirantikielten verbit muuttuvat toiminnan subjektin (tekijän) ja objektin (kohteen) mukaan, mutta samaa verbimuotoa voi usein käyttää useamman kuin yhden subjekti–objekti-parin kanssa. Tämän voi nähdä seuraavissa athparenkielisissä esimerkeissä. Verbit on lihavoitu.

unna khani	masedie	<i>hän tappoi teidät_{mon}</i>
unciņa khani	masedie	<i>he_{kaks/mon} tappoivat teidät_{mon}</i>
khanciņa aņa	asetciciņa	<i>te_{kaks} tapatte minut</i>
khanna anciņa	asetciciņa	<i>sinä tapat meidät_{kaks}⁻</i>

△ Athparen kieltä puhuu noin 5000 ihmistä muutamissa kylissä Dhankutan alueella Itä-Nepalissa. Ks. kartta alapuolella.

Kartta kirantikielten levinneisyydestä
(lähde: Ebert 1997, *A Grammar of Athpare* 'Athparen kielioppi')

I. osa. Camlingin kieli

Camlingin kieli (tai chamling) on kirantikieli, jota puhuu noin 80 000 ihmistä Khotangin alueen ympäristillä. **c** = *ts* sanassa *metsä*. **ə** ≈ *a* englannin sanassa *about*. **h** osoittaa edeltävän konsonantin aspiroitu-
mista. **ng** = *n* sanassa *kenkä*. **y** = *j* sanassa *joki*. **~** osoittaa vokaalin nasalisaatiota.

- (a) Alla on verbejä camlingin kielen luoteismurteesta sekä niiden suomennokset. Verbit ja käännökset on jaettu 8 kappaleen ryhmiin, ja jokaisessa ryhmässä käännökset ovat satunnaisessa järjestyksessä.

Yhdistäkää verbit ja niiden käännökset.

1. takhisika	3. lodace	5. khisunga	7. khisumke
2. palodunga	4. tyoku	6. lodumka	8. talodõi
A. me_{mon}^- kampaamme häntä		E. hän näki hänet	
B. me_{kaks}^+ kerromme hänelle/heille _{kaks/mon}		F. sinä kampasit meitä _{mon} ⁻	
C. minä kampsin häntä		G. sinä kerrot minulle,	
D. hän kertoi minulle,		$te_{kaks/mon}$ kerrotte minulle	
$he_{kaks/mon}$ kertoivat minulle		H. me_{kaks}^- kerroimme hänelle	

9. taprata	11. takhatine	13. khicka	15. ryunga
10. mirie	12. khice	14. prataci	16. dungi
I. me_{mon}^+ joimme		L. te_{mon} menette	
J. me_{kaks}^+ riitelemme;		M. sinä huusit	
he_{kaks} riitelevät		N. me_{kaks}^- riitelimme	
K. me_{kaks}^+ huusimme;		O. he_{mon} nauravat	
he_{kaks} huusivat		P. minä nauroin	

17. taidunga	19. taidaci	21. paidunga	23. idacka
18. paidacka	20. idunga	22. idaci	24. paidaci
Q. minä annoin hänelle		$he_{kaks/mon}$ antoivat minulle	
R. hän antoi teille _{kaks} ,		U. hän antoi meille _{kaks} ⁻ ,	
$he_{kaks/mon}$ antoivat teille _{kaks} ;		$he_{kaks/mon}$ antoivat meille _{kaks} ⁻	
te_{kaks} annoitte hänelle/heille _{kaks/mon}		V. sinä annoit minulle,	
S. he_{kaks} antoivat hänelle/heille _{kaks/mon} ;		$te_{kaks/mon}$ annoitte minulle	
$hän$ antoi meille _{kaks} ⁺ ,		W. me_{kaks}^+ annoimme hänelle/heille _{kaks/mon}	
$he_{kaks/mon}$ antoivat meille _{kaks} ⁺		X. me_{kaks}^- annoimme hänelle/heille _{kaks/mon}	
T. hän antoi minulle,			

25. seine	27. khinane	29. khōna	31. tōne
26. inani	28. prainha	30. lonani	32. cainhani
Y. <i>minä katsoin sinua,</i> <i>me_{kaks/mon}⁻ katsoimme sinua</i>		<i>me_{kaks/mon}⁻ huusimme sinulle</i>	
Z. <i>minä kampaan teitä_{mon},</i> <i>me_{kaks/mon}⁻ kampaamme teitä_{mon}</i>		DD. <i>minä löin teitä_{mon},</i> <i>me_{kaks/mon}⁻ löimme teitä_{mon}</i>	
AA. <i>minä annoin teille_{mon},</i> <i>me_{kaks/mon}⁻ annoimme teille_{mon}</i>		EE. <i>minä tapan sinut,</i> <i>me_{kaks/mon}⁻ tapamme sinut</i>	
BB. <i>minä näen sinut,</i> <i>me_{kaks/mon}⁻ näemme sinut</i>		FF. <i>minä kerroin teille_{mon},</i> <i>me_{kaks/mon}⁻ kerroimme teille_{mon},</i> <i>minä myin teidät_{mon},</i> <i>me_{kaks/mon}⁻ myimme teidät_{mon}</i>	
CC. <i>minä huusin sinulle,</i>			

33. ritumcum	35. pacaidhunga	37. setumcumka	39. patyokacka
34. taphlodace	36. losungcunga	38. praidhōi	40. talodyucyu
GG. <i>sinä kerroit heille_{kaks/mon}</i>		KK. <i>te_{kaks} autatte häntä</i>	
HH. <i>minä myin heidät_{kaks/mon}</i>		LL. <i>hän löi minua,</i> <i>he_{kaks/mon} löivät minua</i>	
II. <i>hän näki meidät_{kaks},</i> <i>he_{kaks/mon} näkivät meidät_{kaks}⁻</i>		MM. <i>me_{mon}⁺ nauroimme heille_{kaks/mon}</i>	
JJ. <i>minä huudan hänelle</i>		NN. <i>me_{mon}⁻ tapoimme heidät_{kaks/mon}</i>	

(b) Alla on vielä 10 verbiä, tällä kertaa camlingin kielen kaakkoismurteesta, sekä niiden suomen-
nokset. Yhdistäkää verbit ja niiden käännökset. Jotkin näistä verbeistä ovat samat molemmissa
murteissa.

41. khamipaidhe	43. pata	45. khapaidhace	48. khangyo
42. khataphoda	44. tata	46. khatapaidhine	49. khata
		47. khakhanga	50. mita
OO. <i>sinä tulit;</i> <i>hän toi hänet</i>		TT. <i>hän katsoo häntä</i>	
PP. <i>hän katsoi minua/meitä_{kaks/mon}[±]</i>		UU. <i>hän meni</i>	
QQ. <i>sinä autoit minua/meitä_{kaks/mon}⁻</i>		VV. <i>he_{mon} huutavat minulle/meille_{kaks/mon}[±]</i>	
RR. <i>hän huusi</i>		WW. <i>he_{mon} tulivat</i>	
SS. <i>te_{mon} huudatte minulle/meille_{kaks/mon}⁻</i>		XX. <i>he_{kaks} huutavat minulle/meille_{kaks/mon}[±]</i>	

II. osa. Bantavan kieli

Bantavan kieli on kirantikieli, jota puhuu noin 160 000 ihmistä Itä-Nepalin Bhojpur-alueella, Khotangin alueen itäpuolella. $c = ts$ sanassa *metsä*. ^h osoittaa edeltävän konsonantin aspiroitumista. $i = u$, mutta pyöristymättömin huulin sanottu. $\eta = n$ sanassa *kenkä*. $w = w$ englannin sanassa *watch*. $y = j$ sanassa *joki*. ʔ on konsonantti (ns. glottaaliklusiili).

- (c) Seuraavilla sivuilla on joitakin verbejä bantavan kielellä. Verbit ja käännökset on jaettu 12 kapaleen ryhmiin, ja jokaisessa ryhmässä käännökset ovat satunnaisessa järjestyksessä.

Yhdistäkää verbit ja niiden käännökset.

1. tisici	4. tatcuŋcuʔa	7. ittacu	10. ici
2. paranyan	5. setniŋni	8. tiʔiyana	11. patŋa
3. patna	6. tiʔittu	9. pattum	12. pattuŋ
A. $me_{\text{kaks/mon}}^{-}$ olimme tappamassa sinut/teidät _{kaks/mon}	F. $minä$ olin huutamassa		
$me_{\text{kaks/mon}}^{-}$ olemme tappamassa sinut/teidät _{kaks/mon}	G. $sinä$ olit nauramassa		
B. me_{mon}^{+} huusimme hänelle; me_{mon}^{+} huudamme hänelle	H. $sinä$ nauroit hänelle; $sinä$ naurat hänelle		
C. $minä$ huudan	I. me_{kaks}^{-} olemme tuomassa hänet		
D. $minä$ huusin sinulle; $minä$ huudan sinulle	J. te_{kaks} kuolette		
E. $minä$ huusin hänelle; $minä$ huudan hänelle	K. me_{kaks}^{+} nauroimme hänelle		
	L. me_{kaks}^{+} nauramme		

13. nik^hat	16. nik^hattaci	19. ik^hatta	22. nik^hattin
14. ik^hatcu	17. tik^hatcu	20. tik^hatnin	23. nik^hattaciʔa
15. ik^hattañciŋ	18. tik^hatŋa	21. tik^hattañniŋ	24. tik^hatŋañniŋ
M. $sinä$ otit meidät _{kaks/mon} ’ $te_{\text{kaks/mon}}$ otitte meidät _{kaks/mon} ’; $sinä$ otat meidät _{kaks/mon} ’ $te_{\text{kaks/mon}}$ otatte meidät _{kaks/mon}	S. te_{mon} otatte minut		
N. he_{kaks} ottivat minut	T. $sinä$ otat minut		
O. $hän$ otti meidät _{kaks} ’ $he_{\text{kaks/mon}}$ ottivat meidät _{kaks}	U. te_{kaks} otatte hänet		
P. he_{kaks} ottavat hänet	V. $hän$ ottaa sinut, $he_{\text{kaks/mon}}$ ottavat sinut		
Q. $hän$ otti meidät _{kaks} ’/teidät _{kaks} ’ $he_{\text{kaks/mon}}$ ottivat meidät _{kaks} ’/teidät _{kaks}	W. $hän$ otti teidät _{mon} ’ $he_{\text{kaks/mon}}$ ottivat teidät _{mon} ’; $hän$ ottaa teidät _{mon} ’ $he_{\text{kaks/mon}}$ ottavat teidät _{mon}		
R. te_{mon} otitte minut	X. he_{mon} ottivat hänet		

25. iptuŋ	28. k^hamyumcimka	31. tiwadcuci	34. wattacuʔa
26. tiʔinacuci	29. itnanin	32. incuʔa	35. pim
27. waknaci	30. k^hattu	33. tik^hansumcim	36. t^haktumka
Y. <i>me_{mon}⁻ toimme hänet ylös; me_{mon}⁻ tuomme hänet ylös</i>	EE. <i>te_{mon} lähetitte heidät_{kaks/mon}⁻; te_{mon} lähetätte heidät_{kaks/mon}⁻</i>		
Z. <i>minä nauroin teille_{mon}⁻; minä nauran teille_{mon}⁻</i>	FF. <i>hän otti hänet; hän ottaa hänet</i>		
AA. <i>te_{kaks} myytte heidät_{kaks/mon}⁻</i>	GG. <i>me_{kaks}⁻ myymme hänet</i>		
BB. <i>minä panin teidät_{kaks}⁻ tulemaan sisälle; minä panee teidät_{kaks}⁻ tulemaan sisälle</i>	HH. <i>me_{mon}⁻ olimme katsomassa heitä_{kaks/mon}⁻; me_{mon}⁻ olemme katsomassa heitä_{kaks/mon}⁻</i>		
CC. <i>te_{kaks} panette heidät_{kaks/mon}⁻ pitämään (vaatetta)</i>	II. <i>minä panin hänet nukkumaan; minä panen hänet nukkumaan</i>		
DD. <i>me_{kaks}⁻ panitte hänet pitämään (vaatetta)</i>	JJ. <i>me_{mon}⁺ annoimme hänelle; me_{mon}⁺ annamme hänelle</i>		

37. mik^hiya	40. mik^hiyaja	43. imsinka	46. waruŋu
38. imca	41. k^hin	44. k^hatyaj	47. k^hat
39. k^haraŋaci	42. waŋaj	45. mik^hiyaj	48. t^haŋŋa
KK. <i>minä tulin sisään</i>	QQ. <i>hän on menossa</i>		
LL. <i>me_{kaks}⁺ olimme menossa; he_{kaks} olivat menossa</i>	RR. <i>me_{mon}⁺ riitelimme; me_{mon}⁺ riitelemme</i>		
MM. <i>me_{mon}⁻ nukuimme; me_{mon}⁻ nukumme</i>	SS. <i>me_{kaks}⁻ nukumme</i>		
NN. <i>he_{mon} riitelivät</i>	TT. <i>he_{mon} ovat riitelemässä</i>		
OO. <i>minä tulen ylös</i>	UU. <i>hän menee</i>		
PP. <i>he_{mon} olivat riitelemässä</i>	VV. <i>hän oli pitämässä sitä (vaatetta)</i>		

III. osa. Camlingin kieli ja bantavan kieli

- (d) Tällä sivulla on joitakin verbilausekkeita suomeksi (1–36) sekä verbimuotoja camlingin (A–O) ja bantavan (AA–OO) kielillä.

Jokaisella suomenkielisellä verbilausekkeella on vastaava verbimuoto joko camlingin tai bantavan kielellä. Yhdistäkää jokainen suomenkielinen verbilauseke ja sitä vastaava kirantinkielinen verbimuoto. Jotkin kirantinkieliset verbimuodot vastaavat useampaa kuin yhtä suomenkielistä verbilauseketta.

1. he_{kaks} toivat meidät $_{mon}^-$ yli	19. te_{mon} heititte (sen) heille $_{mon}$
2. hän tapasi minut	20. me_{mon}^+ varoitimme heitä $_{kaks}$
3. sinä olit lähettämässä minut	21. te_{mon} olette kiusaamassa häntä
4. me_{kaks}^- tanssimme $_{pret}$ heille $_{kaks}$	22. he_{mon} halaavat meitä $_{mon}^-$
5. he_{kaks} jättävät (sen) sinulle	23. te_{kaks} häiritsette minua
6. minä nipistän heitä $_{kaks}$	24. he_{mon} tappoivat (sen) sinun puolestasi
7. me_{mon}^- sanomme	25. te_{mon} rukoilitte meitä $_{kaks}^-$
8. te_{kaks} kampasitte minua	26. hän jättää (sen) sinulle
9. sinä jauhoit sen	27. te_{kaks} rukoilitte meitä $_{kaks}^-$
10. he_{mon} auttavat heitä $_{kaks}$	28. hän toi hänet alas
11. me_{kaks}^- olemme kutsumassa heitä $_{mon}$	29. he_{kaks} tappoivat (sen) sinun puolestasi
12. hän potkaisee minua	30. me_{kaks}^+ lakaisemme heidät $_{mon}$
13. hän lakaisi heidät $_{mon}$	31. me_{mon}^+ sanomme
14. hän on nipistämässä meitä $_{kaks}^+$	32. minä jauhan heidät $_{mon}$
15. hän talloo teidät $_{mon}$	33. hän toi meidät $_{mon}^-$ yli
16. hän halaa meitä $_{mon}^-$	34. me_{mon}^+ heitämme sen
17. sinä autoit heitä $_{kaks}$	35. hän laittaa sen
18. he_{mon} tallovat teidät $_{mon}$	36. sinä pidit heidät $_{mon}$

camlingin kieli (luoteismurre)

A. bikucyu	F. pakyo	K. takhlakine
B. chikōicāi	G. paphlodocyō	L. tangaide
C. horsumne	H. ringike	M. tangakacka
D. ityu	I. tahordumcum	N. tangasyucyu
E. pabaidika	J. taiku	O. taseida

bantavan kieli

AA. bikcuci	FF. nib ^h emsinka	KK. tik ^h ansanyan
BB. butcuncuci?a	GG. nic ^h ikciŋ	LL. tinetŋaŋciŋ
CC. ceŋsumcim	HH. t ^h optacuci?a	MM. tip ^h asuci
DD. id ^h apɲa	II. tik ^h ittanɲiŋ	NN. wintuŋciŋ
EE. ituwan	JJ. ticurumyum	OO. yiŋin

(e) Kääntäkää seuraavat verbit camlingin kielestä suomen kielelle (antakaa kaikki mahdolliset tulkinnot):

i. idum	iii. rinaci	v. khangucyu
ii. talosumcumne	iv. tadungdi	vi. tadungace

(f) Kääntäkää seuraavat verbit bantavan kielestä suomen kielelle (antakaa kaikki mahdolliset tulkinnot):

i. ticattanɲiŋ	iii. tidunyan	v. taciŋci?a	vii. parɲa
ii. niseran	iv. piwacu	vi. nitaraci	viii. iptuci

(g) Kääntäkää bantavan kielelle:

i. te_{kaks} olette menossa sisään	iii. $sinä\ olet\ myymässä\ hänet$
ii. $minä\ olin\ panemassa\ heidät_{mon}\ nukkumaan$	iv. $he_{kaks}\ ovat\ kampaamassa\ heitä_{kaks}$

(h) Kääntäkää bantavan ja camlingin kielille (antakaa muodot molemmilla camlingin murteilla, jos ne eroavat):

i. me_{mon}^- tuomme hänet	vii. me_{kaks}^+ menimme
ii. $hän\ antoi\ meille_{kaks}^-$	viii. te_{mon} huudatte minulle
iii. me_{kaks}^- tulemme	ix. he_{kaks} nauravat teille _{kaks}
iv. he_{kaks} kampaavat teitä _{mon}	x. he_{mon} kuolivat
v. me_{kaks}^- tapoimme sinut	xi. $hän\ auttoi\ häntä$
vi. me_{mon}^- riitelimme	xii. te_{mon} tapatte hänet

—Samuel Ahmed

Toimittajat: Samuel Ahmed, Ákos Blaskovics, Ivan Deržanski (tekn. toim.), Shinjini Ghosh, Ksenija Giljarova, Stanislav Gurevitš, Boris Iomdin, Bruno L'Astorina, Eimear McKnight, Dan-Mircea Mirea, Tung-Le Pan (päätoimittaja), Aleksejs Peguševs, Jan Petr, Aleksandr Piperski, Marija Rubinštein, Kazune Sato, Milena Veneva, Elysia Warner.

Suomenkielinen teksti: Satu Keinänen.

Onnea kilpailuun!

Kahdennekymmenennettoiset kansainväliset kielitieteen olympialaiset

Taipei (Taiwan), 20.–27. heinäkuuta 2025

Vastaussivu

Joukkue:

 Lisäselityksiä (vastausten lisäksi) ei vaadita eikä arvioida.

I. osa.

(a)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.
17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.
25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.
33.	34.	35.	36.	37.	38.	39.	40.

(b)

[illegible]

II. osa.

(c)

[illegible]

III. osa.

(d)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.
25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.

(e)

- i. idum – _____
 ii. talosumcumne – _____
 iii. rinaci – _____
 iv. tadungdi – _____
 v. khangucyu – _____
 vi. tadungace – _____

(f)

- i. ticattançin – _____
 ii. niseran – _____
 iii. tidunyan – _____
 iv. piwacu – _____
 v. taciñci?a – _____
 vi. nitaraci – _____
 vii. paraña – _____
 viii. iptuci – _____

(g)

- i. te_{kaks} olette menossa sisään – _____
 ii. minä olin panemassa heidät_{mon} nukkumaan – _____
 iii. sinä olet myymässä hänet – _____
 iv. he_{kaks} ovat kampaamassa heitä_{kaks} – _____

(h)

	bantavan kieli	camlingin kieli
i. me_{mon}^- tuomme hänet		
ii. hän antoi meille _{kaks} ⁻		
iii. me_{kaks}^- tulemme		
iv. he_{kaks} kampaavat teitä _{mon}		
v. me_{kaks}^- tapoimme sinut		
vi. me_{mon}^- riitelimme		
vii. me_{kaks}^+ menimme		
viii. te_{mon} huudatte minulle		
ix. he_{kaks} nauravat teille _{kaks}		
x. he_{mon} kuolivat		
xi. hän auttoi häntä		
xii. te_{mon} tapatte hänet		